

Foto: Mårten Svensson

Hur mycket har regler minskat näringsläckaget?

28 februari 2017

Miljöregelverket har bidragit till att minska näringsläckaget även om det skiljer mycket mellan regler. Men det är svårt eller omöjligt att separera effekten av rådgivning från regleras effekt eftersom båda verkat samtidigt. Det framkommer i en ny rapport från SLU som för framtiden rekommenderar mer gårdsanpassade än generella åtgärder.

Regler för när gödsel får spridas och i vilka mängder, krav på lagring av stallgödsel och regler för grön mark uppfattas av många lantbrukare som ingripande i växtodlingen.

Helena Aronsson och Holger Johnsson, båda forskare på SLU, har på uppdrag av Havs- och Vattenmyndigheten utvärderat om och hur mycket olika regler minskat kväve- och fosforläckaget från svenskt jordbruk. I sammanställningen har de gjort en gedigen beskrivning av det svenska miljöregelverkets utveckling sedan regler för lagring av stallgödsel infördes på 1960-talet vid nybyggnation av djurstallar.

Begränsad fosforspridning gav störst effekt

Rapporten visar att regeln om att inte få sprida mer än 22 kg fosfor per hektar med stallgödsel är viktig. Den kan ha bidragit till att stallgödsel fördelas över en större spridningsareal än tidigare.

Från 1988 till 2013 har den totala arealen som får stallgödsel ökat från 26 till 37 procent utan att antalet djur och mängden gödsel ökat vilket är bra.

Bra att mer stallgödsel sprids på våren

Regeln om att ha minsta lagringskapacitet för djurens gödsel möjliggör spridning vid tidpunkter då växterna behöver näring. Den regeln förstärks i sin tur av höst- och vinterspridningsförbuden. Rapporten visar att andelen av den totala åkerarealen där stallgödsel sprids på vår eller sommar har ökat från 17 till 37 procent från år 1988 till 2013. Samtidigt har motsvarande areal med höstspridning ökat från 10 till 15 procent. Även i Greppa Näringens databas framkommer att andelen gödsel som sprids på våren ökar för alla gödselslag.

Grön mark gav minst nytta

Den miljöregel som är till minst nytta för att minska näringsläckaget, enligt rapporten, är den så kallade grön marks-regeln. Den syftar till att 50 respektive 60 procent av åkermarken på en gård ska vara bevuxen vintertid för att minska kväveutlakningen. Anledningen till den ringa nyttan är dels att höstsäd utgör en stor del av den vinterbevuxna marken och höstsäd minskar kväveutlakningen marginellt. En annan förklaring är att andra faktorer än regeln framkallar vinterbevuxen mark i tillräcklig omfattning.

Liten effekt av höst- och vinterförbuden

Inte heller effekten av de generella höst- och vinterspridningsförbuden har funnits vara särskilt stor. Även om den senaste regelskärpningen med att förbjuda spridning i november inte anses ha haft stor nytta är en slutsats att det är viktigt att överhuvudtaget minska spridningen av stallgödsel på hösten oavsett om den sker tidigt eller sent. Detaljregler kan ha mer nytta än generella som exempelvis förbudet mot att sprida flytgödsel på hösten till höstsäd i de tre sydligaste länen på jordar med låg lerhalt. Regeln blir kirurgisk och träffar rätt men nackdelen är att den i praktiken blir omöjlig för en kommunal miljöinspektör att utöva tillsyn över.

Råd för framtiden

Så här sammanfattar forskarna sina råd för det fortsatta arbetet:

”Till följd av regelverk i kombination med rådgivningsverksamhet har vi kommit långt i Sverige vad gäller växtnäringsutnyttjande och begränsade växtnäringsförluster. För att komma vidare, särskilt för fosfor, krävs allt större anpassning av åtgärder efter platsspecifika förhållanden, och det är frågan var gränsen går för vad som är möjligt att åstadkomma med regelverk. Det gäller också de villkor som ställs för verksamheter, som måste anpassas efter förhållanden på platsen för att ge önskat resultat. Här blir det allt viktigare att använda olika typer av beslutsstöd, t ex riskkartor och checklistor, för att i dialog med brukaren identifiera eventuella risker och behov av åtgärder.”

Text: [Markus Hoffmann](#)

Källa: [Reglers betydelse för åtgärder mot jordbrukets kväveoch fosforförluster](#)⁷. SLU Uppsala 2017

Sidan uppdaterades 2017-02-28 av Sofie Logardt

- Dela på Facebook
- Dela på Twitter
- Dela på LinkedIn

[Skriv ut](#)

Relaterade nyheter

- **Mödosam strävan mot årliga växtnäringsbalanser**

17 juni 2015 - Senast år 2018 ska alla länder runt Östersjön ha infört någo..

- **Lönsamt rädda Östersjön**

19 mars 2013 - Att rädda Östersjön ger mer pengar än vad åtgärderna kostar...

- **Oenigheten finns inte bland lantbrukarna**

03 februari 2015 - Motsättningen mellan ekologisk och konventionell odling finn..

- **Flera positiva effekter av stöd till strukturkalkning**

21 januari 2015 - Stödet till strukturkalkning har inte bara bidragit till ett..

- **Hållbarhetsmål ersätter millenniemålen**

11 september 2015 - I september ersätts FN:s åtta millenniemål av 17 hållbarhets..

Kontakt

Redaktör för nyhetsbrevet

[Sofie Logardt](#)

040-41 52 84

Greppa Näringen är ett samarbete mellan [Jordbruksverket](#), [LRF](#) och [länsstyrelserna](#).

